

Alexandru COVRIG*

**CÂTEVA CONSIDERAȚII PRIVIND POLITICA EXTERNĂ A
RUSIEI ÎN TIMPUL LUI VLADIMIR PUTIN (1999-2008)**

***A few considerations concerning the foreign policy of Russia
during the presidential mandate of Vladimir Putin (1999-2008)***

Abstract: After he became president of the Russian Federation in 1999, Vladimir Putin attempted to restore Russia's influence in the world. During this period, Russian energy resources (oil and gas) became a weapon in the country's foreign policy. By means of her resources, Russia can control economically the countries of Europe and Central Asia. Vladimir Putin started a war against terrorism after 9/11. Russia is a partner in the war against international terrorism, together with NATO and the USA. NATO and Russia cooperate in the war against terrorism, in the non-proliferation of nuclear weapons and in other military aspects. Russia also established a strategic partnership with China, and the two countries collaborate in the military and economic fields.

Keywords: Russia, strategic partnership, China, NATO, USA, foreign policy, military cooperation, terrorism.

Încă de când a devenit președinte al Rusiei, Vladimir Putin a urmărit următoarele obiective în politica externă: 1. a urmărit o politică externă economică¹; 2. să mențină interesele economice ale Rusiei²; 3. să îmbunătățească relațiile Rusiei cu Statele Unite ale Americii și să o integreze în economia mondială³; 4. să îmbunătățească relațiile Rusiei cu fostele republici sovietice⁴.

Vladimir Putin este adeptul politicii numită „*noul realism*”. Acest concept se referă la recunoașterea limitelor puterii Rusiei, însemnând să nu dea aspirații la o influență globală, ci să îngusteze drumul dintre ambiții și resurse⁵. Realism în aprecierea situației internaționale, în stabilirea scopurilor concrete, în aprecierea posibilităților proprii⁶. Vladimir Putin este

* Masterand anul al II-lea, specializarea *Relații, Instituții și Organizații Internaționale*, la Facultatea de Istorie a Universității „Alexandru Ioan Cuza” Iași.

¹ Andreea Mocanu, *The economic dimension of Russian foreign policy in Central Asia after 9/11: pursuing and promoting energy diplomacy*, Editura Lumen, Iași, 2007, p. 7.

² *Ibidem*.

³ *Ibidem*, p. 28.

⁴ *Ibidem*.

⁵ *Ibidem*, p. 27.

⁶ Igor Ivanov, *Politica externă a Rusiei în epoca globalizării*, Editura Fundației Culturale Române, București, 2003, p. 161.

primul lider rus care gândește despre ambițiile Rusiei în contextul posibilităților.

Un alt element important în politica externă a Rusiei în timpul lui Vladimir Putin a fost pragmatismul. Oficialii ruși și-au dat seama că după prăbușirea URSS, resursele lor de politică externă erau obiectiv limitate. Prin urmare, aceste resurse trebuiau să fie concentrate în domeniile vitale pentru statul rus. În primul rând era vorba de asigurarea unei securități trainice, de creare a celor mai favorabile condiții pentru o dezvoltare economică ascendentă, o creștere economică stabilă, ridicarea nivelului de trai al populației etc. Politica externă a Rusiei a urmărit realizarea diferitelor proiecte și inițiative globale, care satisfăceau necesitățile rusești⁷.

Un alt punct important pe agenda economică a Rusiei, pe lângă realism, internaționalizare și integrare, este economizarea care implică faptul că obiectivele economice primează înaintea chestiunilor legate de securitate. În timpul lui Putin, prioritățile economice au apărut ca cele mai importante trăsături din timpul conducerii lui în politica externă⁸.

După ce a integrat Rusia în G-7, G-8, Vladimir Putin vroia ca Rusia să devină membru în WTO (World Trade Organization). Putin spera că Rusia va deveni membru în WTO datorită angajamentelor pe care le-a luat în războiul împotriva terorismului⁹. În legătură cu Asia Centrală, Rusia a recunoscut că dorește să își întărească poziția economică în această regiune. Oficialii ruși din timpul președinției lui Vladimir Putin au recunoscut că participarea Rusiei la menținerea păcii și stabilității în zona Asiei Centrale alături de coaliția anti-teroristă va ajuta Rusia să își îmbunătățească interesele economice¹⁰.

Rusia și-a dorit în perioada 1999-2001 să aibă un rol conducător în Asia Centrală, datorită chestiunilor legate de securitate și de economie. În condițiile în care în statele Asiei Centrale au apărut mișcări islamice radicale, Rusia a dorit să își întărească relațiile politice și militare cu aceste țări. În timpul lui Putin, chestiunile securității Rusiei în relație cu Asia Centrală au fost definite prin prisma amenințărilor teroriste¹¹.

Folosindu-se de aceste amenințări teroriste, Putin a sesizat momentul favorabil pentru ca Rusia să își recâștige influența în această zonă. Rusia a încheiat o serie de înțelegeri bilaterale și de cooperare cu statele din Asia Centrală. Aceste înțelegeri se refereau la o cooperare tehnică militară și de securitate. Mai exact Rusia își oferea asistența și tehnica militară și nu dorea să se implice cu trupe¹².

Pe lângă partea legată de securitate, Putin a sesizat posibilitatea ca Rusia să câștige și niște avantaje economice. În toamna lui 1999 a încheiat o

⁷ *Ibidem*, p. 163.

⁸ Andreea Mocanu, *op. cit.*, p. 29.

⁹ *Ibidem*, p. 30.

¹⁰ *Ibidem*.

¹¹ *Ibidem*, p. 40.

¹² *Ibidem*, p. 42.

înțelegere legată de exportul de gaz din Turkmenistan către Rusia. Rusia a încercat nu doar să profite de rezervele de gaz ale Turkmenistanului, dar de asemenea să împiedice gazul turkmen să concureze cu gazul rusesc pe piețele din Turcia și Europa. În cazul Kazahstanului, Rusia a dorit să își păstreze influența sa puternică asupra sistemului de conducte petroliere care legau ambele țări. Ceea ce însemna controlul rusesc asupra gazului și petrolului kazakh care erau transportate către Europa¹³.

În 2001, Vladimir Putin a restabilit dialogul cu Azerbaidjanul, bogat în hidrocarburi și cu o poziție strategică importantă în Caucazul de Sud. Iar prin intermediul companiei de stat GAZPROM, Rusia a cumpărat gazul turkmen prin acordurile din 2003 și 2006 la un preț mult inferior celui de pe piața mondială.¹⁴

În 2005-2008, Washingtonul a criticat Moscova pe motivul că nu slăbește presiunile economice și militare asupra statelor din Asia Centrală pentru ca acestea să-și dirijeze exporturile de hidrocarburi prin conductele ruse. SUA a criticat și exporturile ruse de armament modern în Siria și Iran. Aceste critici au venit pe fondul eșuării rezoluțiilor cu privire la Iran. Rezoluțiile au eșuat deoarece Rusia și China s-au opus în permanență prin vetouri față de propunerile americane de sancționare a Teheranului¹⁵.

Companiile petroliere rusești au fost re-naționalizate în timpul lui Vladimir Putin. Astfel Rusia a devenit principalul exportator de gaze și petrol în Europa occidentală, centrală și de est. Energia și companiile energetice au devenit astfel importante mijloace ale statului în promovarea politicii externe rusești¹⁶. Rusia urmărește o strategie clară economică în Asia Centrală, căutând dominația în industria de gaz a regiunii, controlul asupra energiei hidro-electrice¹⁷. Moscova a decis să își extindă influența asupra rezervelor din Asia Centrală pentru a-i proteja Rusiei poziția monopolistă de furnizor de gaz pe piețele lumii. GAZPROM, cea mai mare companie a Rusiei deține conductele și controlează câmpurile gazeifere care furnizează gazul vital spre Europa¹⁸. Resursele energetice au devenit în timpul lui Vladimir Putin o armă a Rusiei, cu care poate controla Europa.

Principalele conducte de petrol și gaze ale Rusiei tranzitează Belarus, Lituania, Ucraina și Polonia, transportul spre UE fiind practic controlat și de actorii locali. Rusia deține de asemenea baze militare rusești în Ucraina, Armenia, Caucazul de Nord prin care se supraveghează nordul și centrul bazinului Mării Negre¹⁹.

¹³ *Ibidem*, p. 43.

¹⁴ Florin Pană, *Ambiție multipolară: parteneriatul strategic China-Rusia*, Editura RBA media, București, 2010, p. 31.

¹⁵ Ioana Ileana Ionescu, Imanuela Ionescu, *Federația Rusă și Uniunea Europeană la începutul secolului XXI*, Colecția Geopolitică, Editura Top Form, București, 2010, p. 88.

¹⁶ Andreea Mocanu, *op. cit.*, p. 59-59 passim.

¹⁷ *Ibidem*, p. 60.

¹⁸ *Ibidem*, p. 65.

¹⁹ Ioana Ileana Ionescu, *op. cit.*, p. 43.

După 11 septembrie 2001, NATO și Rusia s-au definit în permanență ca *aliați și parteneri*, care cooperează pentru o *stabilitate avansată, securitate și integrare economică*²⁰. Din anul 2004, SUA și-a precizat mereu îngrijorările legate de deficiențele din democrația rusească și de violarea drepturilor omului în Cecenia, în timp ce oficialii din Rusia au criticat puternic standardele occidentale ale drepturilor omului. Aceste acuzații au escaladat în special atunci când a venit vorba de instalarea scutului antirachetă în Europa și de ambițiile Ucrainei și Georgiei de a deveni membre NATO²¹.

În anul 2004 Georgia și Ucraina au solicitat deschis includerea în NATO și participarea NATO și UE la soluționarea „conflictelor înghețate” din zona lărgită a Mării Negre²².

Membrii Consiliului NATO-RUSIA (fondat la 28 mai 2002) colaborează în diferite domenii: lupta împotriva terorismului, gestionarea crizelor, neproliferarea, controlul armamentelor și măsurile de încredere, apărarea contra rachetelor de pe teatrele de război, acțiunile de căutare și salvare pe mare, cooperarea între militari și reforma apărării, planurile civile de urgent, noile amenințări și provocări. Hotărârile se iau în comun, ceea ce face ca Rusia să nu mai fie un partener extern, ci un element de sine stătător al procesului intern de elaborare a unei politici comune²³.

Răcirea relațiilor bilaterale ruso-americane a fost dată de extinderea NATO, războiul contra Irakului și de proiectul american de amplasare a unor elemente ale scutului sau antirachetă pe teritoriul Cehiei și Poloniei. Rusia le-a catalogat ca o amenințare la securitatea sa națională. Concepția de securitate a Rusiei prevede ca principale amenințări următoarele: extinderea NATO în Europa de Est și primejdia prezenței militare la granițele Rusiei; terorismul internațional; slăbirea procesului de integrare la nivelul CSI; escaladarea conflictelor în desfășurare în cadrul CSI²⁴.

Între anii 1997-2004 NATO a înglobat aproape toate statele central și est-europene admise în UE. Această dublă extindere a venit succesiv în contradicție cu pretențiile Rusiei de întâietate în Est, Balcanii de Est sau zona lărgită a Mării Negre. După 1999, când Occidentul s-a implicat puternic în conflictul din Kosovo, influența Rusiei s-a redus considerabil în Balcani²⁵.

Rolul armelor nucleare este considerat foarte important și ca singura opțiune reală, în condițiile extinderii NATO în apropierea granițelor Rusiei. De aceea Rusia nu poate permite ca Georgia și Ucraina să devină membre

²⁰ Andreea Mocanu, *op. cit.*, p. 38.

²¹ Matthias Conrad, *NATO-Russia Relations Under Putin: Emergence and Decay of a Security Community? An analysis of the Russian Discourse on NATO (2000-2008)*, Editura LIT VERLAG, Berlin, 2011, p. 39.

²² Ioana Ileana Ionescu, *op. cit.*, p. 87.

²³ Pierre Lorrain, *Incredibila alianță Rusia - Statele Unite*, Editura Științelor Sociale și Politice, București, 2003, p. 13.

²⁴ Florin Pană, *op. cit.*, p. 32.

²⁵ Ioana Ileana Ionescu, *op. cit.*, p. 87.

NATO²⁶. Moscova nu va accepta niciodată instalarea în zonele „conflictelor înghețate” a unor forțe internaționale de pace²⁷.

Relațiile NATO-Rusia se bazează pe neîncredere și pe dispute nerezolvate. Totuși, spre deosebire de Războiul Rece, fără îndoială s-a produs o schimbare în relația NATO-Rusia. Deși NATO și Rusia au fost foarte aproape de o confruntare militară în timpul crizelor din Kosovo²⁸ și în timpul războiului ruso-georgian²⁹, aceste incidente au fost mai degrabă excepționale.³⁰

Rusia și NATO interacționează prin intermediul mecanismelor de cooperare în

Euro-Atlantic Partnership Council și în programul *Partnership for Peace*³¹.

NATO și Rusia au trecut la o demilitarizare a Europei, deși Rusia mai menține trupe în Republica Moldova, Abhazia, Oseția de Sud, Georgia și Armenia. Trupele rusești de menținere a păcii din Moldova și Georgia au rămas o sursă de neîncredere, pe măsură ce, în același timp americanii și-au stabilit baze militare în România și Bulgaria. Rusia nu poate accepta ca NATO sau SUA să dețină trupe foarte aproape de granițele ei. Totuși în primăvara anului 2004, *NATO ALLIED COMMAND EUROPE* au început să patruleze spațiul aerian al statelor baltice și să păzească granițele lor cu Rusia. În aprilie 2005, ministrul de externe rus a semnat înțelegerea *Partnership for Peace Status of Forces* prin care se permitea tranzitul militar pe teritoriul fiecăruia dintre cele două părți, fără regimul vizelor și alte restricții. Acest aspect ne trezește o contradicție: pe de o parte este clar nivelul foarte ridicat de militarizare al granițelor, iar pe de altă parte, nivelul înalt de militarizare nu se datorează fricii unei invazii militare organizate³².

Un alt moment important pentru politica externă rusească a fost decizia lui Vladimir Putin de a susține pe George W. Bush în războiul global împotriva terorismului, astfel inițiind perioada de apropiere Statele Unite-Rusia³³.

În războiul împotriva terorismului o mare importanță a fost acordată Asiei Centrale, văzută de către administrația americană ca o regiune cheie în asigurarea securității Orientului Mijlociu. Apropierea geografică a țărilor Asiei Centrale cu Afganistanul le-au oferit acestora o importanță geo-

²⁶ Florin Pană, *op. cit.*, p. 32.

²⁷ Ioana Ileana Ionescu, *op. cit.*, p. 89.

²⁸ Martin A. Smith, *Russia and NATO Since 1991: From Cold War Through Cold Peace to Partnership?*, Editura Routledge, New York, 2006, p. 77-83 passim.

²⁹ Iulian Chifu, Monica Oproiu, Narciz Bălășoiu, *Războiul ruso-georgian. Reacțiile decidenților în timpul crizei*, Editura Curtea Veche, București, 2010, p. 29-62 passim.

³⁰ Matthias Conrad, *op. cit.*, p. 32.

³¹ *Ibidem*, p. 33.

³² *Ibidem*, p. 34.

³³ Andreea Mocanu, *op. cit.*, p. 12.

strategică foarte mare pe agenda Statelor Unite ale Americii în războiul împotriva terorismului internațional. Asia Centrală este totuși în apropierea granițelor Rusiei și Statele Unite aveau nevoie de acordul Rusiei pentru a-și plasa trupe în această zonă; deși statele Asiei Centrale sunt independente și suverane, Rusia are o influență foarte mare în această zonă. Vladimir Putin a vorbit cu liderii regimurilor autoritare din statele Asiei Centrale pentru a le cere permisiunea ca forțele Statelor Unite ale Americii să staționeze pe teritoriul lor³⁴.

Vladimir Putin le-a acordat permisiunea sa trupelor americane să folosească teritoriul fostelor republici sovietice. Motivele acordării acestei permisiuni de către Vladimir Putin Statelor Unite ale Americii sunt: 1. dorea să îmbunătățească relația Rusiei cu Statele Unite ale Americii; 2. dorea integrarea Rusiei în economia mondială. Deci în spatele deciziei politice luate de către Vladimir Putin, să permită staționarea trupelor pe teritoriul statelor Asiei Centrale, se aflau motivele economice care sunt forțele conducătoare în conturarea noii politici externe a Rusiei față de zonele apropiate. Din zona Asiei Centrale, Rusia exploatează petrol și gaze naturale care apoi le transportă către piețele europene³⁵.

Deoarece Rusia a participat ca aliat la războiul împotriva terorismului în Afganistan, Bush a susținut politicile lui Putin legate de Cecenia. Dar când Putin s-a opus planurilor lui Bush de a invada Irakul în 2003, Rusia a pierdut susținerea americană în urmărirea politicilor sale cu privire la Cecenia. Deci în termeni de securitate cu privire la Asia Centrală, Putin a căutat să internaționalizeze războiul din Cecenia, căutând ajutor occidental. O dată cu sosirea trupelor americane în statele Asiei Centrale, Rusia a transferat trupe rusești și în Tajikistan. Putin nu era pregătit pentru o confruntare militară directă în regiune, și de aceea a colaborat cu liderii regionali pentru a combate amenințările precum extremismul regional, terorismul și traficul de droguri³⁶.

În 2004, s-a insistat pentru dezvoltarea cooperării între NATO și Rusia în domeniul contracarării terorismului internațional (mai ales după atentatul de la Beslan, din Federația Rusă). Moscova a sprijinit în continuare operațiunea maritimă de securitate din Marea Mediterană³⁷.

În 2004-2005, Federația Rusă a anunțat că ar putea, în caz de amenințări teroriste, să aplice „lovituri preventive” împotriva unor adversari teroriști. Puterea militară a Rusiei a crescut în 2005-2007. Structura forțelor a suferit un proces de modernizare și de întărire a unităților create pe baze contractuale. S-au inaugurat noi programe de rachete balistice, bombardiere strategice, diverse categorii de mijloace de luptă etc³⁸.

³⁴ *Ibidem*.

³⁵ *Ibidem*, p. 14.

³⁶ *Ibidem*, p. 55.

³⁷ Ioana Ileana Ionescu, *op. cit.*, p. 88.

³⁸ *Ibidem*, p. 88.

În zona Asia-Pacific, aranjamentele de securitate nu creează decât o stabilitate relativă, iar starea de pace este dată în primul rând de prezența americană, atât cu trupe (Japonia), cât și prin sfera de influență pe care o are în zonă (Japonia, Coreea de Sud, India, Pakistan). Astfel, demersurile comune de securitate făcute de China și Rusia prin *PARTENERIATUL STRATEGIC DE COOPERARE* nu poate fi considerat decât o reacție firească în fața riscurilor potențiale la adresa securității celor două state³⁹.

SUA oferă stabilitate zonei Asia-Pacific, iar cedarea treptată din prerogative nu se poate face decât după dezvoltarea liderilor regionali, capabili să ofere subsistemului o stabilitate, cel puțin la nivelul celui actual. Prin parteneriatul strategic, Rusia și China doresc să participe alături de SUA și ceilalți lideri regionali la stabilitatea regiunii⁴⁰.

Pe 16 iunie 2001, Rusia și China au semnat *Tratatul de bună vecinătate, prietenie și cooperare la Moscova*. Relațiile de parteneriat strategic dintre China și Rusia au o importanță foarte mare nu numai pentru mediul de securitate din Extremul Orient, de pe continentul asiatic și din zona Asia-Pacific, ci și pentru mediul de securitate din întreaga lume. Rusia și China au o frontieră comună de 7.000 de kilometri, iar problemele de frontieră, atât în zona Amurului, cât și în restul acestui spațiu imens nu sunt puține. De-a lungul anilor, Rusia și China și-au disputat cele peste 2.400 de insule de pe Amur, iar prin anii 1980, au avut loc chiar ciocniri violente ale forțelor aflate de o parte și de alta a frontierei⁴¹.

China și Rusia reprezintă două civilizații diferite, chiar concurențiale în ceea ce privește supremația în spațiul asiatic. China se află, deopotrivă, pe heartland-ul asiatic și pe rimland, pe lanțul muntos Himalaya și la sud de fostul foaier perturbator, iar această postură îi creează unele avantaje, dar și numeroase provocări. Ea se situează, practic, între Asia de Sud-Est, cu marile probleme de aici, care țin de criminalitate, terorism, conflicte etnice și trafic de droguri, subcontinentul indian, cu marea cultură și marea civilizație hindusă și Asia Centrală, care, în pofida prezenței americane (și ca efect al parteneriatului ruso-american), încă nu-și găsește ritmul și echilibrul, dar nu ca liant între aceste zone tradițional conflictuale, ci ca un mare spațiu ce se separă și ca un pivot ce nu adună, ci respinge⁴².

După sfârșitul războiului rece, Asia de sud-est este într-un echilibru relativ iar analiștii consideră că acest echilibru regional este dat de prezența trupelor americane. Acestea consolidează echilibrul regional, risipind sentimentul de neîncredere și prudența care provine atât din coordonatele

³⁹ Florin Pană, *op. cit.*, p. 12.

⁴⁰ *Ibidem*.

⁴¹ Gheorghe Văduva, *Dinamica parteneriatelor*, Editura Universității Naționale de Apărare, București, 2004, p. 25.

⁴² *Ibidem*.

geografice, cât și cele istorice. În acest context regional, China aspiră la preeminență în zona Asia-Pacific, rivalizând cu Japonia⁴³.

Deoarece în statele din regiunea caspică se întărește concurența prin participarea societăților petroliere occidentale la exploatarea hidrocarburilor, Rusia a înființat în 2001 alături de alte state SCO. SCO (Shanghai Cooperation Organization) grupează ca membri cu drepturi depline Rusia, China, Kazahstan, Kîrgîzstan, Uzbekistan și Tadjikistan și are ca membri observatori India, Iran, Mongolia și Pakistan. Această organizație are în primul rând valențe energetice, datorită interesului vădit al Chinei și Rusiei pentru petrolul și gazul din Asia Centrală. Nu trebuie uitate valențele de securitate, care de asemenea reprezintă un pilon important al acestei organizații. SCO este și o încercare de a menține sub control influența SUA în zonă, datorită prezenței americane după 11 septembrie în țări ca Kazahstan, Kîrgîzstan, Uzbekistan. În domeniul securității, statele membre ale SCO au semnat mai multe tratate care au ca principal scop lupta împotriva fundamentalismului islamic⁴⁴.

Problema cu valoare strategică pentru China nu este neapărat relația cu vecinii săi, ci realizarea unității acestui spațiu imens din interiorul frontierelor sale, cu zone suprapopulate, minorități, tradiții de mii de ani, care nu mai poate fi unificat, apărat și stăpânit printr-un nou zid, ci, în primul rând, printr-o strategie economică pe termen lung pe măsură. China are numeroase resurse, dar și mari nevoi de resurse, îndeosebi energetice. Ea are mari proiecte și participă activ la realizarea marilor proiecte de valorificare a resurselor energetice din Asia Centrală și din imensul spațiu rusesc. Ea face parte, împreună cu Coreea de Sud, cu Japonia și cu Rusia, din *Forumul Asia de Nord-Est* care are ca obiectiv exploatarea și transportul petrolului siberian și din Extremul Orient și realizarea unei puternice rezerve strategice energetice⁴⁵.

Parteneriatul sino-rus nu este anti-american, nici anti-european; el nu vizează neapărat crearea unui pol de putere ruso-chinez (deși nu trebuie exclusă o astfel de eventualitate), ci valorificarea resurselor existente aici și consolidarea celor doi poli de putere – Rusia și China. La o analiză atentă se poate avansa ipoteza că întărirea economică a Chinei, a Rusiei și a Indiei în acest imens spațiu reprezintă, pe de o parte, un proces modern al frontierelor (în sensul consolidării, prin mijloace economice și politice, a unității spațio-civilizaționale) și pe de altă parte, crearea unor puternici pivoți pe care să se sprijine o eventuală strategie a unei puternice entități asiatice și, în perspectivă, eurasiatice⁴⁶.

Așadar, parteneriatul sino-rus este, în același timp, unul pragmatic și unul de perspectivă, în sensul că, prin acest sistem de relații, Rusia și China doresc ca, în etapa multipolarității, să pătrundă ca doi poli de putere extrem

⁴³ Florin Pană, *op. cit.*, p. 13-14 passim.

⁴⁴ *Ibidem*, p. 14.

⁴⁵ Gheorghe Văduva, *op. cit.*, p. 25-26 passim.

⁴⁶ *Ibidem*, p. 26.

de puternici, în măsură să reziste (individual sau prin cooperare) confruntărilor de atunci⁴⁷.

Așadar, parteneriatul strategic ruso-chinez vizează⁴⁸:

- consolidarea economiilor fiecărei țări, astfel încât fiecare să devină o puternică entitate în spațiul asiatic și în Asia-Pacific;
- colaborarea la exploatarea petrolului din zona siberiană și din cea a Asiei Centrale și realizarea unor puternice rezerve care să facă față oscilațiilor pieței și marilor probleme energetice ale viitorului;
- realizarea unui mediu de securitate în regiune, asigurarea stabilității, atât în zonele de contact, cât și în spațiile de interes;
- combaterea terorismului și a crimei transfrontaliere;
- gestionarea crizelor și situațiilor conflictuale din regiune;
- reducerea efectelor de falie prezente în acest spațiu imens și controlul foaierei perturbator, independent, prin cooperare bilaterală sau multilaterală, inclusiv cu participare americană;
- vânzarea de arme și transferul de tehnologie;
- cooperarea în domeniul energiei și materiilor prime;
- delimitarea clară a celor 4300 km de frontieră comună.

Exercițiile militare comune, vânzările de armament și tehnologie militară Chinei de către Rusia țin să demonstreze operativitatea cu care cei doi parteneri doresc să transpună în practică cerințele tratatului bilateral⁴⁹.

Motivul pentru care Rusia și China își sprijină reciproc demersurile de securitate rezidă din faptul că ambele tari văd în teritoriul celeilalte un interes strategic. Pentru Rusia extinderea NATO și amenințările teroriste sunt considerate ca amenințări la securitatea sa națională iar pentru China prezența americană în zona Asia-Pacific este considerată ca o amenințare. Rusia a declarat că nu recunoaște Taiwan-ul și că există doar o singură China, iar Taiwan-ul este o problemă internă a acesteia, iar Beijingul a sprijinit tactica privind intervenția armată a Rusiei în Cecenia⁵⁰.

Primul ministru chinez, cu ocazia vizitei președintelui Vladimir Putin de la jumătatea lunii octombrie 2004 în China, a avansat cinci propuneri pentru consolidarea relațiilor sino-ruse⁵¹:

1. punerea în aplicare a programului de acțiune prevăzut în Tratatul sino-rus de bună vecinătate, prietenie și cooperare, semnat la 16 iunie 2001, pentru promovarea constantă a relațiilor dintre cele două țări;

2. accelerarea deschiderii pieței, dezvoltarea comerțului, ameliorarea structurilor de comerț, standardizarea ordinii comerțului și tratarea, într-o manieră apropiată a problemelor care privesc cele două părți perfecționând mecanismele de alertă și de consultare;

⁴⁷ *Ibidem*.

⁴⁸ *Ibidem*.

⁴⁹ Florin Pană, *op. cit.*, p. 37.

⁵⁰ *Ibidem*, p. 38-39 *passim*.

⁵¹ Gheorghe Văduva, *op. cit.*, p. 27.

3. creșterea investițiilor mutuale și consolidarea cooperării în acest domeniu (partea chineză a declarat că este în măsură să sporească investițiile sale în Rusia în domeniul infrastructurilor, exploatarea petrolului și gazelor naturale și în materia de înaltă tehnologie);

4. alcătuirea cât mai repede posibil a unui plan pe termen lung pentru cooperare bilaterală în domeniul energiei, cu scopul de a realiza un nou pas în domeniul colaborării energetice;

5. încurajarea cooperării în regiunile frontaliere, benefică pentru ambele părți.

Putin a remarcat progresele acestui parteneriat strategic, care este opera lui, și s-a asigurat de sprijinul Chinei (ca și de cel al Uniunii Europene și Statelor Unite) pentru intrarea Rusiei în Organizația Mondială a Comerțului (OMC). În 2020, investițiile chinezești în Rusia vor atinge 12 miliarde de dolari⁵².

În ceea ce privește dezvoltarea parteneriatului strategic sino-rus, președintele chinez a propus patru principii⁵³:

1. Respect mutual, tratament egal, susținere reciprocă și consolidarea încrederii politice (cele două țări trebuie să-și respecte una alteia poziția, politica internă și cea externă privind suveranitatea de stat și integritatea teritorială);

2. Complementaritate, avantaj reciproc și dezvoltare comună pe termen lung (cooperare bilaterală, stimulare a dezvoltării continue a schimburilor comerciale, cooperare în ceea ce privește investițiile, largire a cooperării în domeniul investițiilor, proiecte energetice și de înaltă tehnologie, cooperare regională locală);

3. Crearea în comun a unui mediu propice cooperării pe bază de coordonare, colaborare și încredere reciprocă (comunicare și coordonare bilaterală în problemele internaționale și regionale, susținere a multilateralismului și rolului ONU în soluționarea problemelor internaționale, promovarea unei noi ordini politice și economice juste și raționale);

4. Învățare împreună și extinderea schimburilor de opinii în vederea creării unei baze sociale solide pentru a se putea transmite prietenia din generație în generație (schimburi culturale și sociale, aprofundare a prieteniei tradiționale).

Limitele parteneriatului strategic CHINA – RUSIA sunt:

China este mulțumită de importurile masive din Rusia. Dar în același timp rivalizează cu Rusia pe piața energetică din Asia Centrală, negociind și obținând contracte de import și chiar de producător de hidrocarburi din această zonă⁵⁴.

Din perspectiva Rusiei, puterea economică și militară a Chinei reprezintă o îngrijorare la nivel regional. Rusia are nemulțumiri legate de

⁵² *Ibidem*.

⁵³ *Ibidem*, p. 27-28 passim.

⁵⁴ Florin Pană, *op. cit.*, p. 51.

zonele comune de frontieră, slab populate și care constituie o amenințare privind popularea treptată cu milioane de imigranți chinezi care lucrează în Rusia⁵⁵.

În opinia mea, parteneriatul strategic Rusia - China reprezintă nu numai o relație economică, ci o încercare de a contrabalansa influența americană din zona Asia-Pacific printr-o politică externă comună. Acest parteneriat are anumite avantaje pentru ambele părți, dar în același timp și unele limite.

BIBLIOGRAFIE

CONRAD, Matthias; *NATO-Russia Relations Under Putin: Emergence and Decay of a Security Community? An analysis of the Russian Discourse on NATO (2000-2008)*, Editura LIT VERLAG, Berlin, 2011.

CHIFU, Iulian; OPROIU, Monica; Bălășoiu, Narciz, *Războiul ruso-georgian. Reacțiile decidenților în timpul crizei*, Editura Curtea Veche, București, 2010.

IVANOV, Igor; *Politica externă a Rusiei în epoca globalizării*, Editura Fundației Culturale Române, București, 2003.

IONESCU, Ioana Ileana; IONESCU, Imanuela; *Federația Rusă și Uniunea Europeană la începutul secolului XXI*, Colecția Geopolitica, Editura Top Form, București, 2010.

LORRAIN, Pierre; *Incredibila alianță Rusia-Statele Unite*, Editura Științelor Sociale și Politice, București, 2003.

MOCANU, Andreea; *The economic dimension of Russian foreign policy în Central Asia after 9/11: pursuing and promoting energy diplomacy*, Editura Lumen, Iași, 2007.

PANĂ, Florin; *Ambiție multipolara: parteneriatul strategic China-Rusia*, Editura RBA media, București, 2010.

SMITH, Martin; A., *Russia and NATO Since 1991: From Cold War Through Cold Peace to Partnership?*, Editura Routledge, New York, 2006.

VĂDUVA, Gheorghe; *Dinamica parteneriatelor*, Editura Universității Naționale de Apărare, București, 2004.

⁵⁵ *Ibidem*, p. 52.